

Ook juridisch gezien is antisemitisme lastig vast te stellen

[Ook juridisch gezien is antisemitisme lastig vast te stellen](#)

Trouw.nl

20 maart 2024 woensdag 09:00 PM GMT

Copyright 2024 DPG Media B.V. All Rights Reserved

Length: 888 words

Byline: Isabel Baneke

Body

Over de protesten bij de opening van het Nationaal Holocaustmuseum in Amsterdam wordt flink gediscussieerd. Was er sprake van Jodenhaat? Die vraag is nog niet zo gemakkelijk te beantwoorden.

Deze donderdag debatteert de Amsterdamse gemeenteraad over de demonstraties rond de opening van het Nationaal Holocaustmuseum. Er heerst verwarring over de toon van de protesten. Dat er flink gescholden is, is zeker. Maar waren de uitingen antisemitisch? Daarover lopen de meningen uiteen. Eerder constateerde de Amsterdamse burgemeester Femke Halsema dat politie en justitie zelf geen strafbare uitlatingen hebben gehoord.

Gek is de beroering niet. Het lijkt misschien een eenduidig begrip, antisemitisme. 'Anti-Joodse gezindheid', stelt de Dikke van Dale, 'Jodenhaat'. Toch is er al jarenlang [discussie over de uitleg van het woord](#). De meest gebruikte werkdefinitie, die in 2016 werd geformuleerd door de International Holocaust Remembrance Alliance en ook wordt gebruikt door de Nederlandse overheid en de Europese Unie, kent felle voor- én tegenstanders.

De definitie luidt: 'Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als een gevoel van haat jegens Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse personen en/of hun eigendom en tegen instellingen en religieuze voorzieningen van de Joodse gemeenschap.' Maar zelfs antisemitisme-onderzoekers zijn het hier niet over eens.

Gemakkelijk is het definiëren van antisemitisme niet, en de grootste complicerende factor is Israël. Er zijn antisemieten die hun Jodenhaat verpakken als kritiek op Israël, terwijl wat zij zeggen wel degelijk tegen Joden als volk gericht is. Maar er zijn ook Joden die alle kritiek op Israël afdoen als antisemitisme.

Omstreden leus

Wat er onder antisemitisme wordt verstaan, is een andere kwestie dan wat strafbaar is. Al speelt ook daarin het onderscheid tussen kritiek op Israël en antisemitisme een rol. Geregeld wordt verondersteld dat 'Israël' en 'Joden' synoniem zijn, stelt Willem Jebbink, en vergeten dat kritiek op Israël vaak bestaat uit kritiek op de zionistische beweging.

Ook juridisch gezien is antisemitisme lastig vast te stellen

Jebbink trad als advocaat in meerdere procedures rondom vermeend antisemitisme op, onder meer die over het scanderen van de zin *'From the river to the sea, Palestine will be free'*. De afgelopen jaren gingen stemmen op om de leus, die ook veelvuldig klonk bij de opening van het Holocaustmuseum, strafbaar te stellen.

"Pessimisten horen daarin dat Israël van de kaart moet worden geveegd", legt hij uit. "Maar dat kun je redelijkerwijs niet zo interpreteren, met antisemitisme heeft die leus niets te maken." Jebbink is blij dat het Amsterdamse gerechtshof afgelopen zomer oordeelde dat het uiten van de zin niet strafbaar is. "Het vrije debat over Israël en Palestina mag niet worden beperkt omdat sommigen aanstoot nemen aan die zin, de vrijheid van meningsuiting is een fundament van onze democratische samenleving."

'Kwetsen is niet de maatstaf'

Dat fundament reikt vrij ver, legt Willem Nijkerk uit. Hij is hoofd van het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie (LECD), een onderdeel van het Openbaar Ministerie dat adviezen geeft aan zogeheten discriminatieofficiëren van tien verschillende parketten. "Uitspraken mogen choqueren, kwetsen en verontrusten. Op demonstraties worden vaak dingen geroepen die anderen zonder meer kwetsen. Maar daarmee zijn ze nog niet strafbaar.

"Nu ga ik iets gekes zeggen: antisemitisme is niet verboden. In het wetboek van strafrecht staat dat het beledigen van een groep mensen wegens ras en geloof verboden is, maar het woord antisemitisme komt erin niet voor. Daar gaat de schoen al wringen. Heel kort gezegd is een antisemitische uiting strafbaar als er wegens geloof of ras een negatieve conclusie wordt getrokken over een groep mensen, in dit geval Joden. Maar dat verschilt van geval tot geval en is afhankelijk van de precieze bewoordingen en de context."

Zo is 'kankerjoden', een term die tijdens de demonstratie in Amsterdam zou zijn geroepen, zonder meer strafbaar, maar 'kankerzionisten' - ook geroepen - niet.

Bij context speelt ook de tijdgeest een rol, stelt Nijkerk. Zo krijgt het LECD sinds de verrassingsaanval van Hamas afgelopen 7 oktober, geregeld de vraag of *'From the river to the sea'* nu wél strafbaar is. "Het zou zo kunnen zijn dat de uitspraak een andere lading heeft gekregen, dat zullen we onderzoeken zodra er een aangifte bij ons binnen is."

Hij noemt het voorbeeld vooral om aan te tonen hoe ingewikkeld het is te bepalen of antisemitische uitingen al dan niet strafbaar zijn. "Er is een groot verschil tussen de juridische werkelijkheid en de gevoelsmatige werkelijkheid. Ik snap heel goed dat het buitengewoon kwetsend kan zijn, wanneer er tijdens de opening van een Holocaustmuseum wordt gescholden. Maar kwetsen is niet de maatstaf."

Lees ook:

Antisemitisme is online nu net zo strafbaar als in de echte wereld

In de Europese online wereld gelden nu dezelfde wetten die op straat ook gelden. De eerste grondwet voor het internet is van kracht, met in ieder land een controle-instituut.

Kritiek bij opening Holocaustmuseum legt pijnpunten rond Gaza-oorlog bloot

Jarenlang is gewerkt aan de invulling van het Nationaal Holocaustmuseum in Amsterdam. Maar nu het de deuren eindelijk opent, wordt zijn boodschap overschaduwd door de actualiteiten.

Classification

Language: DUTCH; NEDERLANDS

Publication-Type: Web Publicatie

Ook juridisch gezien is antisemitisme lastig vast te stellen

Subject: Racism + Xenophobia (100%); Societal Issues (100%); Protests + Demonstrations (75%); Regional + Local Governments (74%)

Load-Date: March 20, 2024

End of Document